

CARTA YEⁿE SAⁿĀ TITO

1 'Úú Pablo chi apóstol yeⁿé Señor Jesucristo ní dííⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs. Ndyuūs dichó'o yā 'úú chi cuuvi inneé 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi Ndyuūs nndεεve yā chi cuuvi yeⁿé yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ caati cu'teenu cá yā yeⁿe religión yeⁿe yú. ²Ní cūnee ngiinú yā ndúúcū s'uuúⁿ chi Ndyuūs téé yā vida cueⁿe daāⁿmaⁿ s'uuúⁿ chi Ndyuūs caⁿa yā chi ca'a yā 'iiⁿyāⁿ chi yeⁿe yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chi āā cuéé cūnee iⁿyeeⁿdí cūū. Ndyuūs miiⁿ ní nguéé cuuvi caaⁿmaⁿ yā nduudu yaadi. ³Ní taachi ndaa tiempo chi neⁿe Ndyuūs, Ndyuūs ch'iⁿi yā nduudu cuaacu yeⁿé yā cucáávā 'iiⁿyāⁿ chi ngaⁿa nduudu cuaacu yeⁿé yā. Maaⁿ ní Ndyuūs yeⁿe yú chi nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ dichó'o yā 'úú chi ngaⁿá nduudu cuaacu yeⁿé yā. ⁴Maaⁿ ní dingúúⁿ carta cūū yeⁿé dii, Tito. Ní cuaacu nííⁿnyúⁿ díí ní tan'dúúcā daiyá chi ngaⁿá nduudu cuaacu nanááⁿ dii, nduudu chi i'teenu yú. Neⁿé chi Ndyuūs chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿe yú chi nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ itée yā dii nducuéⁿē chi n'dai taavi yeⁿé yā ní ya'ai iinu yā dii. Ní tan'dúúcā chi ya'ai iinu Ndyuūs 'iiⁿyāⁿ tiicā ntúūⁿ dii di. Ní Ndyuūs téé yā dii vaadi 'diifⁿ yeⁿé yā.

Ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Tito na yáⁿāa Creta

⁵Ní cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi canee chi diiⁿ di 'úú chi'neéⁿ dii na isla Creta. Canéé chi dicuaacú di cosas chi nguεε n'daacā. Ní cu'neeⁿ dí 'iiⁿyāⁿ n'gεεte chi ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿé nducuéⁿē yaācū na 'áámá 'áámá ciudad. 'Úú dicho'ó dii chi diiⁿ di ntiiⁿnyuⁿ cūū. ⁶Ní 'iiⁿyāⁿ chi ndεεve dí canee chi 'cuεetinéé n'daaca yā manera chi nguéé cuuvi caaⁿmaⁿ tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ chi véé nuuⁿndi yeⁿé yā. Ní véé 'áámá nūuⁿ n'daataa yeⁿe yā. Ní daiyá yā canéé chí i'téenu yā Ndyuūs, ní nguéé da'caiyāa chi travieso yā chi nguéé n'daacā idiiⁿ yā, ní nguéé da'caiyāa chí yaadí'yāa. ⁷Iiⁿyāⁿ chi dííⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs canee chi candéé yā cuidado yeⁿe ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs. Ní cáávā chuū 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ canee chi 'cuεetinéé n'daaca yā. Nguéé cuuvi 'iiⁿyāⁿ chi necio yā, ní nguéé 'iiⁿyāⁿ chi nduuvi taáⁿ yā, ndíí nguéé ndúú 'iiⁿyāⁿ chi ngii cuu'ví yā va ní in'nuuⁿ yā vaadi 'caa'va. Ní nguéé cuuvi 'iiⁿyāⁿ chi neⁿé yā diiⁿ yā ganar tuūmī cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi dííⁿ yā chi nguéé n'daacā. ⁸Naati 'tíicā canee chi dííⁿ yā. Canéé chi dííⁿ yā recibir na

vaacú yā 'ii'nyāⁿ chi canúúⁿ yúúni.
Canéé chi ne'ne yā chi din'daaca yā
ní n'daaca nadacadíínuuⁿ yā ye'ne
nducué'ne chi ca'á yā dii' yā, ní dií'
yā chií' chi cuaacu. Ní dēēve vida
ye'ne yā, ní nguée canee chi taamá
yā ca'a yā consejo 'ii'nyāⁿ. ⁹Ní cundéé
n'daaca yā nduudu cuaacu ye'ne
Ndyuūs chi ch'ee' yā ní 'tíicā cuuvi
ca'cueé' yā nduudu cuaacu mii'.

Ní cuuvi dií' yā cuchéé yā ndúúcu
'ii'nyāⁿ chi contra ye'ne nduudu
cuaacu ní cuuvi ch'i'í yā 'ii'nyāⁿ s'ee'
chi nduudu cuaacu mii' ní cuaacu.
¹⁰Neene n'dái 'ii'nyāⁿ nguaa'
'ii'nyāⁿ judíos s'ee' nguée ne'ne yā
cu'téenu yā nduudu cuaacu mii'.
'ii'nyāⁿ s'ee' nga'á yā cosas chi nguée
dichí'vē ní nginnche'í yā 'ii'nyāⁿ.
¹¹Canee chi dii' yú chi 'ii'nyāⁿ s'ee'
nguée cuuvi candē yā nduudu
ye'ne yā caati ndásta'á yā vaadi
cadíínuuⁿ ye'ne 'ii'nyāⁿ. Ní dií' yā
chi nducyaaca 'ii'nyāⁿ ye'ne 'áámá
va'ái ye'ne táámá va'ái cu'téenu yā
nduudu ye'ne yā. Ní ngí'cueé' yā
cosas chi nguée n'daaca cucáávā chi
ne'ne yā dii' yā ganar tuūmī manera
chi nguée n'daaca.

¹²Ní 'áámá sa'ā ye'ne isla Creta
chi profeta ye'ne yāā mii' nga'a
sa 'túúca ye'ne 'ii'nyāⁿ ye'ne yāā
vaacú sa. Nga'a sa chi 'ii'nyāⁿ ye'ne
yā'ā Creta ní néené yaadí yā, ní
néené táá yā, ní néené 'daandí
yā, ní néené n'dēē nge'e yā. ¹³Ní
sa'ā mii' ní nga'a sa nduudu
cuaacu ye'ne 'ii'nyāⁿ. Níicú cáávā
chuū canee chi yaa'vi dí 'ii'nyāⁿ s'ee'
ndúúcu nduudu chēchi caati cuuvi
cu'téenu n'daaca yā nduudu cuaacu
mii'. ¹⁴Ní nguée dií' yā cuenta
ye'ne nduudu ye'ne 'ii'nyāⁿ judíos

chi nginnche'í yā 'ii'nyāⁿ ndúúcu
nduudu chi maá' yā nadacadíínuuⁿ
yā ní nga'a yā. Ndíí nguée
n'giindiveé' yā orden chi nga'a
'ii'nyāⁿ s'ee' chi ndaacadaamí yā
ye'ne nduudu cuaacu ye'ne Ndyuūs.

¹⁵Ní 'ii'nyāⁿ chi Ndyuūs didēēve
yā staava ye'ne yā chí dēēve
nadacadíínuuⁿ yā dámaā' ye'ne
dendu'ū chi dēēve ní sta'á yā
nducué'ne tan'dúúca chi dēēve. Naati
'ii'nyāⁿ chi nguée i'téenu yā Ndyuūs
nadacadíínuuⁿ yā ye'ne cosas chi
nguée n'daaca. Ní mar 'áámá cosa ní
nguée dēēve ye'ne 'ii'nyāⁿ mii'. 'Tiicā
ntúū' ní vaanicadíínuuⁿ ye'ne yā ní
nguée dēēve. Ní nducué'ne chi véé
na staava ye'ne yā ní nguée dēēve.
Ndíí nguée ndúú chi inadacadíínuuⁿ
yā chí dēēve. ¹⁶'ii'nyāⁿ s'ee' nga'a
yā chi n'diichí yā Ndyuūs naati
dendu'ū chi dií' yā ch'i'í chi nguée
cuaacu. 'ii'nyāⁿ s'ee' nguée ne'ne
yā 'ii'nyāⁿ ní nguée ne'ne yā dii' yā
chi nga'a 'ii'nyāⁿ. Nguée n'daaca yā.
Ní nguée dichí'vē chi dií' yā mar
'áámá cosa chi n'daaca.

Canéé chi ca'cuee' di dendú'ū chi cuaacu

2 Díí, Tito, nducué'ne chi
caa'ma' di canee chi caa'ma'
di ndúúcu nduudu cuaacu ye'ne
Ndyuūs. ²Yaa'vi di sa'ā ndiicú
chi nga'a nti'nyu' ye'ne yaacū
naachi 'ii'nyāⁿ i'téenu yā Jesucristo
chi canéé chí serio yā. Ní canéé
chí nadacadíínuuⁿ yā n'dai ní nguée
dií' yā dendu'ū chi nguē n'daaca.
Canéé chi cu'téenu yā dámaā'
nduudu cuaacu ye'ne Ndyuūs ní
diné'ne yā nducyaaca 'ii'nyāⁿ. Ní
canéé chi cuchéé yā ye'ne nducué'ne

ndúúcū paciencia. ³Tiicá ntúūⁿ yaa'vi di n'daataa s'eeⁿ chi ngeⁿe yā na yaācū yeⁿé 'iiⁿ'yā chí i'téenu yā Jesucristo chí 'cuēetinéé n'daaca yā tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ dēēve chí yeⁿé Ndyuūs. Nguéé caaⁿ'māⁿ yā yeⁿē mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí nduudu yaadi ní nguéé cuu'ví yā va. Ní canee chí diiⁿ n'daacā yā caati tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cuta'á yā ejemplo yeⁿē n'daataa s'eeⁿ. ⁴Ní 'íicú cuuvi ca'cueéⁿ yā tanáⁿ'ā n'daataa da'cáiyā tan'dúúcā chí canéé chí dinéⁿe yā isaⁿ'ā yeⁿé yā ní dinéⁿe ntúūⁿ yā daiya yā. ⁵Ní n'daataa s'eeⁿ cuuvi nadacádíinuⁿ yā chēe chí n'daācā ní diiⁿ yā chuū. Ní diiⁿ yā nducuéⁿē chí neⁿe Ndyuūs. Ní din'dai cá yā na vaacú yā ní n'giindiveéⁿ yā isaⁿ'ā yeⁿe yā. 'Tíicā ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi cunn'cā caaⁿ'maⁿ yā yeⁿē nduudu yeⁿé Ndyuūs.

⁶Tiicá ntúūⁿ yaa'vi di saⁿ'ā n'gaiyā chí nadacádíinuⁿ yā n'daacā vmaⁿ chí diiⁿ yā dē'ē vēē. ⁷Ní díí, Tito, diiⁿ di n'daacā nducuéⁿē chí diiⁿ di ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cuta'á yā vida yeⁿē di tan'dúúcā 'áámá ejemplo. Ní taachi ca'cueeⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ, diiⁿ di ndúúcū núúⁿ'māⁿ staava yeⁿē di ní canee di serio di. ⁸Ní ca'cueeⁿ di ndúúcū nduudu chí n'daacā ní 'iicu mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi caaⁿ'māⁿ yā dē'ē vēē yeⁿe chí ngaⁿ'a di. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí contra yeⁿē di cuuvi 'cuinaáⁿ yā caati nguéé cuuvi caaⁿ'māⁿ yā mar 'áámá contra yeⁿē di.

⁹Ní yaa'vi dí 'iiⁿ'yāⁿ chí 'áámá canee chí diiⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ, canéé chí n'giindiveéⁿ yā nducuéⁿē yeⁿē

'iiví yā. Ní cunee yiinú yā yeⁿe nducuéⁿē yeⁿē 'iiví yā. Ní nguéé canee chí nguēcútaⁿ'á yā yeⁿe 'iivi yā. ¹⁰Ní nguéé canéé chí diduucú yā yeⁿē 'iivi yā naati canee chí diiⁿ n'daacā yā ndúúcū 'iivi yā ní ch'iⁿ'í yā chí dámaāⁿ diiⁿ yā cosas chí n'daacā cáávā 'iivi yā. Ní 'íicú ndúúcū nducuéⁿē chí diiⁿ yā cuuvi ch'iⁿ'í yā 'iivi yā ní 'iiví yā cuuvi caaⁿ'maⁿ n'daacā yā yeⁿe nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs chí nanguaⁿ'āi yú.

¹¹Ndyuūs ch'iⁿ'í yā chí díneⁿe yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ch'iⁿ'í yā vaadi n'dai taavi yeⁿé yā caati cuuvi nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. ¹²Níicú vaadi n'dai taavi yeⁿé Ndyuūs ngi'cueeⁿ s'uuúⁿ chí canee chí divíi yú yeⁿe nducuéⁿē chí nguē n'daacā ndúúcū nducuéⁿē vicio chí véé iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū chí neⁿe yú diiⁿ yú. Ní canee chí nadacadiinuⁿ yú n'daacā yeⁿe nducuéⁿē vmaⁿ'áⁿ chí diiⁿ yú. Ní 'cuēetinéé n'daaca yú ní diiⁿ yú tanducuéⁿē chí neⁿe Ndyuūs 'naaⁿ chí canee yú iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. ¹³Ní vaadi n'dai taavi yeⁿé Ndyuūs ngi'cueeⁿ s'uuúⁿ chí 'cuēetinéé n'giiⁿ'nu yú nguuví ch'ēete taachi Cristo díiⁿ yā cumplir nduudu chí ngaⁿ'a yā. Ní taama vmaⁿ'ēē ndaa ntúūⁿ Jesucristo yeⁿe yú chí Ndyuūs chí ch'ēete taavi ca chí nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. ¹⁴Ní ca'á yā vida yeⁿe maáⁿ yā chí ch'iⁿ yā cáávā s'uuúⁿ chí nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿe nducuéⁿē nuuⁿ'ndi yeⁿē yú. Ní nadidēēvé yā s'uuúⁿ yeⁿe nducuéⁿē nuuⁿ'ndi chí diiⁿ yú chí cuuvi yeⁿé yā s'uuúⁿ. Ní 'íicú 'áámá cunee yú diiⁿ yú ntiiⁿ'nyuⁿ chí n'daacā.

¹⁵Nducuéⁿē chuū ní canee chi ca'cueeⁿ di. Ní ca'a di orden ti dii tan'dúucā 'iⁿntyéⁿē dii. Cunnee di 'iⁿyāⁿ chi dí'vaachí yā. Ca'a di consejo 'iⁿyāⁿ chi nguεε n'daacā idiiⁿ yā. Din'daacá di yeⁿe nducuéⁿē caati mar 'áámá 'iⁿyāⁿ cuuvi cunnccā caaⁿmán yā yeⁿē di.

Yeⁿe chi canéé chi diiⁿ 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā Señor Jesucristo yeⁿe yú

3 Cúuví dí 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā Señor Jesucristo chi n'gaacu yā chí canéé maaⁿ poder yeⁿe gobernador ndúucū tanáⁿā 'iⁿntyéⁿē ní canee chi n'giindiveéⁿ yā yeⁿe yā. Ní 'āā vεε yaáⁿ yā chi dííⁿ yā nducuéⁿē ntiíⁿnyuⁿ chi n'daacā. ²Ní nguéé canéé chi caaⁿmaⁿ taaⁿ yā yeⁿe mar 'áámá 'iⁿyāⁿ. 'Tíicā canee chi 'cuεetinéé 'dííⁿ yā ndúucū 'iⁿyāⁿ ní din'dai yā ndúucu yā. Ní canéé chí ch'iⁿi yā tanáⁿā 'iⁿyāⁿ ndúucū tanducuéⁿē chi dííⁿ yā ndúucu yā chi maaⁿ yā ndiicuuⁿ yā.

³Tiicá ntúūⁿ s'uuúⁿ tiempo chi chó'oo taachi tonto yú ní nguéé n'giindiveeⁿ yú nduudu yeⁿé Ndyuūs ní nguéé n'daacā idiiⁿ yú. Ní canee yú tan'dúucā saⁿa esclavo caati yeⁿe chi neⁿe cuerpo yeⁿe yú ní diiⁿ yú ndúucū nducuéⁿē vicio yeⁿe chi véé, 'tíicā diiⁿ yú. Ní diiⁿ taáⁿ yú, ní neⁿe ca yú cosas tan'dúucā chi véé yeⁿē tanáⁿā 'iⁿyāⁿ. Ní nguéé neⁿe yú 'iⁿyāⁿ. Ndíí nguéé ndúú neⁿé yā s'uuúⁿ. Ní nguéé neⁿe yú 'aama yú taama yú. ⁴Naati taachi Cristo chi n'dai taaví yā ní neⁿé yā nducyaaca 'iⁿyāⁿ ndaa yā nanáaⁿ yú, Cristo chi nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ, ⁵tuu'mi

ní nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ. Nguéé nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ cáávā chi diiⁿ yú cosas chi n'daacā naati caati ya'āi 'iinú yā s'uuúⁿ ní nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ caavā chi naaⁿnú yā s'uuúⁿ. Ní chuū neⁿe caaⁿmaⁿ chi ch'iindiyaaⁿ yú ndúucū vida ngai cucáávā Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs. Ní Espíritu miiⁿ tee yā s'uuúⁿ 'áámá vida chí ngāi. ⁶Ní 'tíicā cuuvi cucáávā Señor Jesucristo yeⁿe yú chi nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ, Ndyuūs tee yā núúⁿmáⁿ ch'εεte Espíritu N'dai yeⁿe yā s'uuúⁿ. ⁷Ní cucáávā Ndyuūs ca'á yā nducuéⁿē chi n'dai yeⁿé yā, dííⁿ yā chi s'uuúⁿ nguεε 'iⁿyāⁿ nuuⁿndi yú nanáaⁿ yā ti didεεvé yā s'uuúⁿ. Ní maaⁿ ní diiⁿ yā aceptar s'uuúⁿ ní caⁿá yā chi tée yā s'uuúⁿ vida cueⁿe daāⁿmaⁿ chi cuuvi yeⁿe yú. Ní cunee ngiiⁿnuⁿ yú vida 'cūū chi cuuvi yeⁿe yú.

⁸Nduudú 'cūū chi ngaⁿá ní nduudu cuaacu ní 'áámá cūnee. Neⁿé chi diitū cunee di ndúucū nduudu 'cūū ní diitu caaⁿmaⁿ di va. Ní 'íicú nduudú 'cūū cūnnee 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs, ní 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ caⁿá yā diiⁿ yā ntiíⁿnyuⁿ chí n'daacā. Nduudú 'cūū ní n'daacā ní dichíí'vε 'iⁿyāⁿ. ⁹Nguéé cu'neeⁿveeⁿ di nduudu chi nguéé dichíí'vε chi n'dee n'dái chi n'guεεcútaⁿā 'iⁿyāⁿ. Ní nguéé cu'neeⁿveeⁿ ca di nduudu chi canéé nguūⁿ yeⁿe 'iⁿyāⁿ yeⁿe ndaata yeⁿe di. Ndíí nguéé ndúú cu'neeⁿveeⁿ di yeⁿe 'iⁿyāⁿ chi nguúⁿ yā yeⁿē nduudu yeⁿe ley. Nduudú 'cūū nguéé dε'ε vεε ní nguéé dichíí'vε. Naati cu'neeⁿveeⁿ cá di nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs.

¹⁰Nduuti chi 'áámá 'iⁿyāⁿ dííⁿ yā chi véé divisiones nguaaⁿ 'iⁿyāⁿ

yeⁿe yaācū yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu
yā Cristo, yaa'vi di 'iiⁿyāⁿ miiⁿ
'áamá cuuvi o 'uūvi cuuvi. Ní ndúúti
chi nguéeⁿ n'giindiveéⁿ yā yeⁿe di
tuu'mi ní tun'dáa di 'iiⁿyāⁿ miiⁿ
yeⁿe yaācū. ¹¹Deenu di chi 'iiⁿyāⁿ
miiⁿ nguéeⁿ n'daacā vaanicadíínūⁿ
yeⁿe yā ní dinuuⁿndí yā. Ní
nuuⁿndí chi dííⁿ yā ní caaⁿ'maⁿ chi
condenado yā.

**Pablo ca'cueéⁿ yā Tito yeⁿe
chi canee chi dííⁿ yā**

¹²Taachi dicho'ó hermano
Artemas o hermano Tíquico
nanááⁿ di, diiⁿ di chi diiⁿnúúⁿ
yiiⁿnu di chi di naachi caneeⁿ
na yāāⁿ Nicópolis caati neⁿ'é
cūneeⁿ yāāⁿ miiⁿ tiempo chi 'iiche.
¹³Cunnee di Zenas chi abogado
ndúúcū Apolos chi caⁿ'á yā na

yúúní. Ní ca'a di 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ
nducuéⁿe necesidades yeⁿ'é yā
cáávⁿ viaje yeⁿ'é yā caati nguéeⁿ
diiⁿ yā falta mar 'áamá. ¹⁴Ní
yaa'vi di hermanos yeⁿe yú chi
i'téenu yā Jesucristo chí 'cueeⁿ yā
taacā chi canee chi din'daacā yā
nducuéⁿe tiempo ní cunneeⁿ yā
'iiⁿyāⁿ chi vééⁿ necesidades yeⁿe yā
caati 'tíicā dichíí'vē vida yeⁿe yā.

**'Cuiinū carta ndúúcū saludos
ndúúcū vaadi n'dai yeⁿ'é Ndyuūs**

¹⁵Nducyaaca hermanos chi snée
yā nduucú: N'dai dii, ngāⁿ'a yā. Ní
díí ngāⁿ'a di: N'dai yā, nducyaaca
'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs,
hermanos chi dineⁿ'e yú 'iiⁿyāⁿ.
Neⁿ'é chi Ndyuūs téé yā ndís'tiī
nducuéⁿe chi n'dai taavi yeⁿ'é yā.
'Tíicā cuuvi.